Афѓонистон –Тољикистон-Покистон
Семинар оид ба обњои фаромарзї
Модули панҷум
Омўзиши фосилавї

Андозагирии ҳаҷми об ва муҳосибаи об

- Њаҷми об ба муртакиби мукааб (m^3) ё килуметри мукааб(km^3) андоза мешавад.

- Ҷараёни ҳаҷми об ба метри мукааб ё килуметри имукааб дар фӣ соня(km^3/sec) андоза мешавад.

- Як килуметр мукааб об масовӣ аст ба як миллиард метри имукааб об.

- Дар андозагирии анъанавии арзи об ба метр ва умқи он ба метр ва суръати ҷараёни об, ки метр дар фӣ соя аст муҳосиба мекунад, ҷараёни ҳаҷми обро вақте ба даст меоварад, ки яке аз дигаре зарб шавад (m^3/sec) , об ба метри мукааб ҳосил мешавад.

- Баъзе дарёҳо арз ва умқи он дар ҷойи муайян маълум аст, ки суръати муҳими он ба шакли навбатӣ андозагирӣ мешавад, ки авсати ҷараёни оби дарё маълум шавад (m^3/sec).

- Дар байни даҳаи солҳои 1950-1970 сарвии ҷюлуҷии Иёлоти муттаҳидаи Амрико (USGS) ва сарвии ҷюлуҷии Афғонистон (AGS) чоҳҳо ва ёбандҳи хурдро дар соҳили даёҳо дар Афғонистон эъмор карданд, ки андозаи оби дарёи андозакунанда, ки феълан аксари онҳо баъд аз ҳамлааи русҳо болои Афғонистон баъд аз солҳои 1989 тахриб шуд.

- Баъд йаз 2002 истешанҳои ҷадид андозагирии миқдори об дар тамоми Афғонистон сохта шудааст, ки бори дувум андоза ва миқдори обро ба даст варзанд(шакли 5.1).

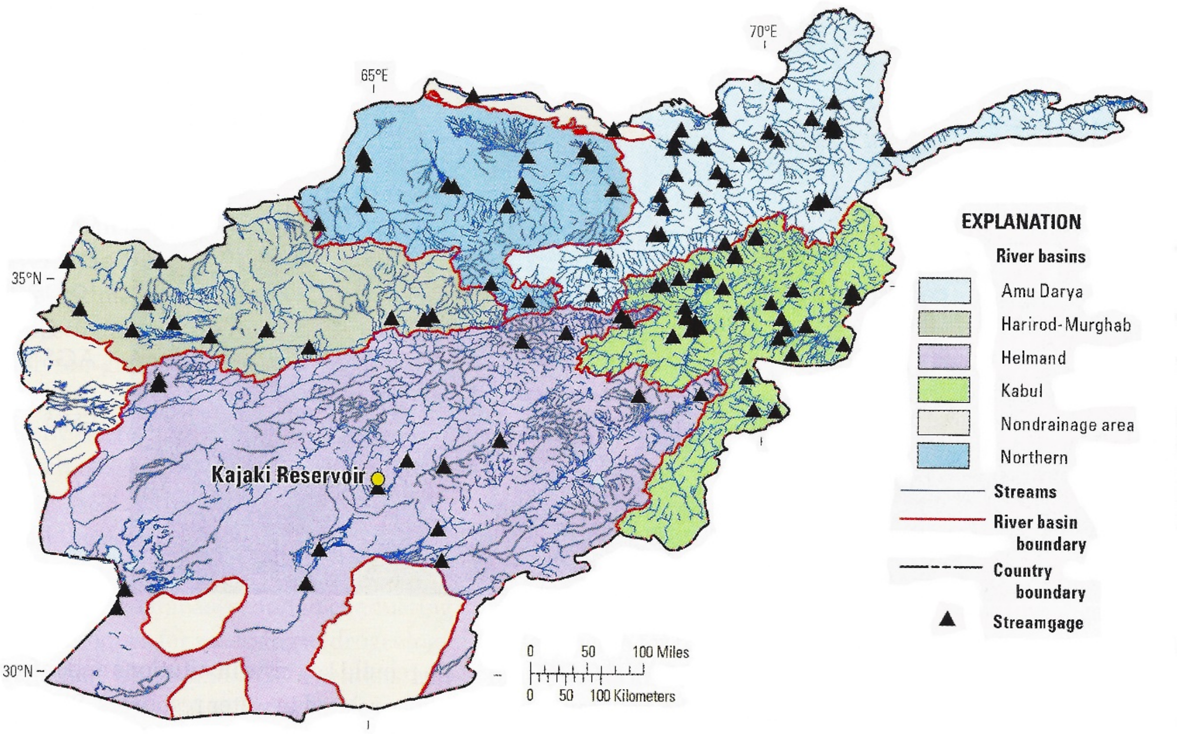

Шакли 5.1: нақшаи андозагирии ҷараёни оби ҷадид дао Афғонистон, ки тавассути Сарвии ҷюлуҷии Афғонистон ва Сарвии ҷюлуҷии ИМА насб шудааст. Ҷаро дар бахши марказӣ ва ҷанӯбии Афғонистон барои андозагирии об васоили камтар насб шудааст?

- Баъд аз ҷамъоварӣ, андозагирӣ борандагӣ аз истешанҳо миқдори борандагиро дар кишвар дар нақша нишон медиҳад(шакли 5.2.)

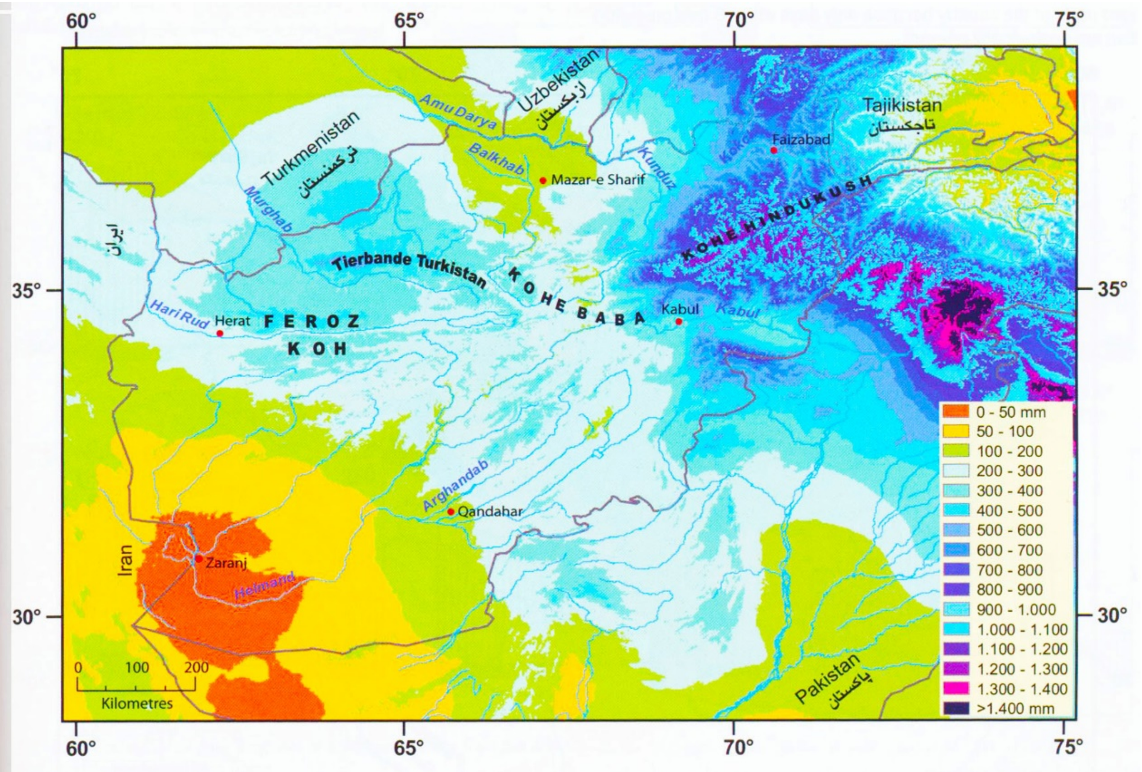

Шакли 5.2: Борандагии муттавасити солона дар Афғонистон ва кишварҳои ҳамҷавор ба

милиметри нақша ба вазоҳат нишон медиҳад, ки борандагӣ ва барфборӣ ба шакли маттавасит дар кӯҳҳои шимолу шарқ зиёд аст(оби тира ва бунафш) ва дар ҷанӯбу ғарби Афғонистон камтар аст(норинҷӣ – сурх).

- Захомати барф –барф аз қамари маснуъӣ тавассути шуоъро дар андоза мешавад ва онро ба оби барф муодилат медиҳад, то андоза оби дарё. баъд аз он ки барф об шавадмедиҳад пешбинӣ мекунад (5.3).

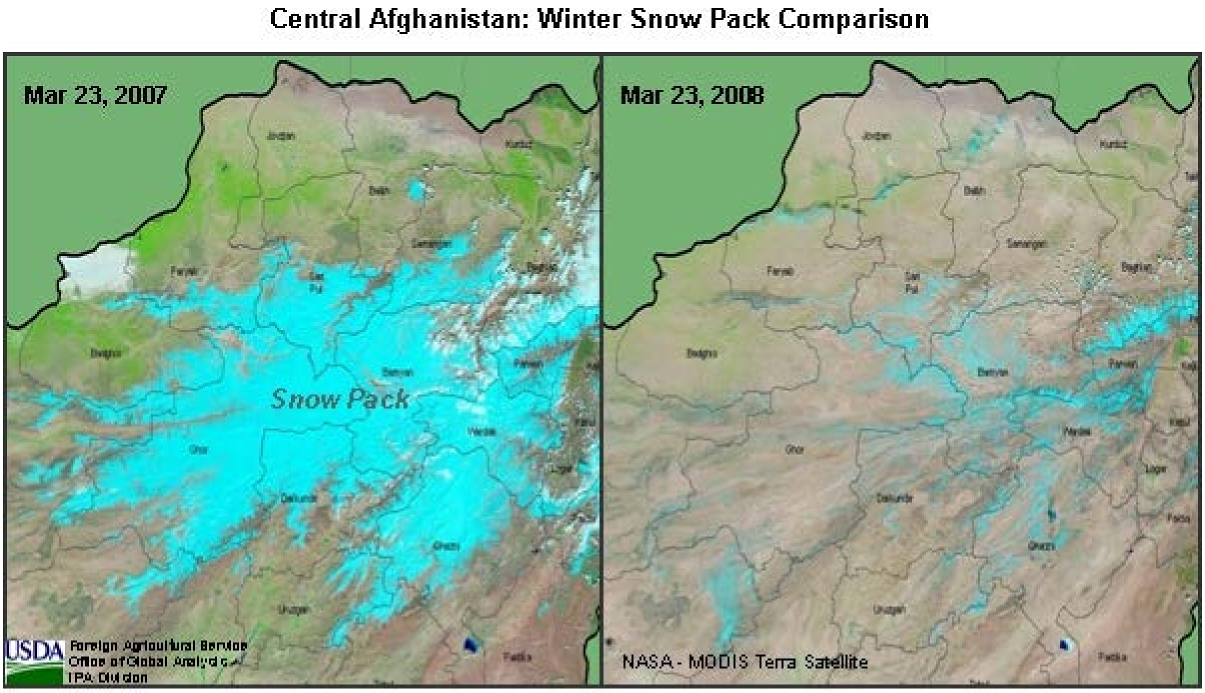

Шакли 5.3: Тасвири қамари маснуъӣ MODIS аз барфборӣ дар Афғонистон, ки дар 23 морч 2007 ва 2008 рух дод. Шумо дар бораи обёрӣ аз чӣ гуфтанӣ доред?

- Сарвии ҷюлучики Иёлоти муттаҳидаи Амрико ва Созмони инкишофи байналмилалии ИМА барои Афғонистон оби борандагии барфро барои 10 сол ҷамъоварӣ кардааст.

- Ҳамасола ин маълумот қобили дастрас аст. Тамоми ин маълумот ба Афғонистон кумак мекунад ки барои ҳар сол плони обёрии зироатиро таҳия кунад.

- ин маълумот ба Афғонистон кумак мекунад, ки бо кишварҳои ҳамсоя дар мавриди тазеъи об ба шакли муваффақона сӯҳбат кунад.

- Баъзе тасовири қамари маснуъӣ баъд аз он ки тасвир тавассути қамари маснуъӣ ахз шавад, дар ихтиёр гузошта ва қодили дастрас аст(5.4 ва 5.5).

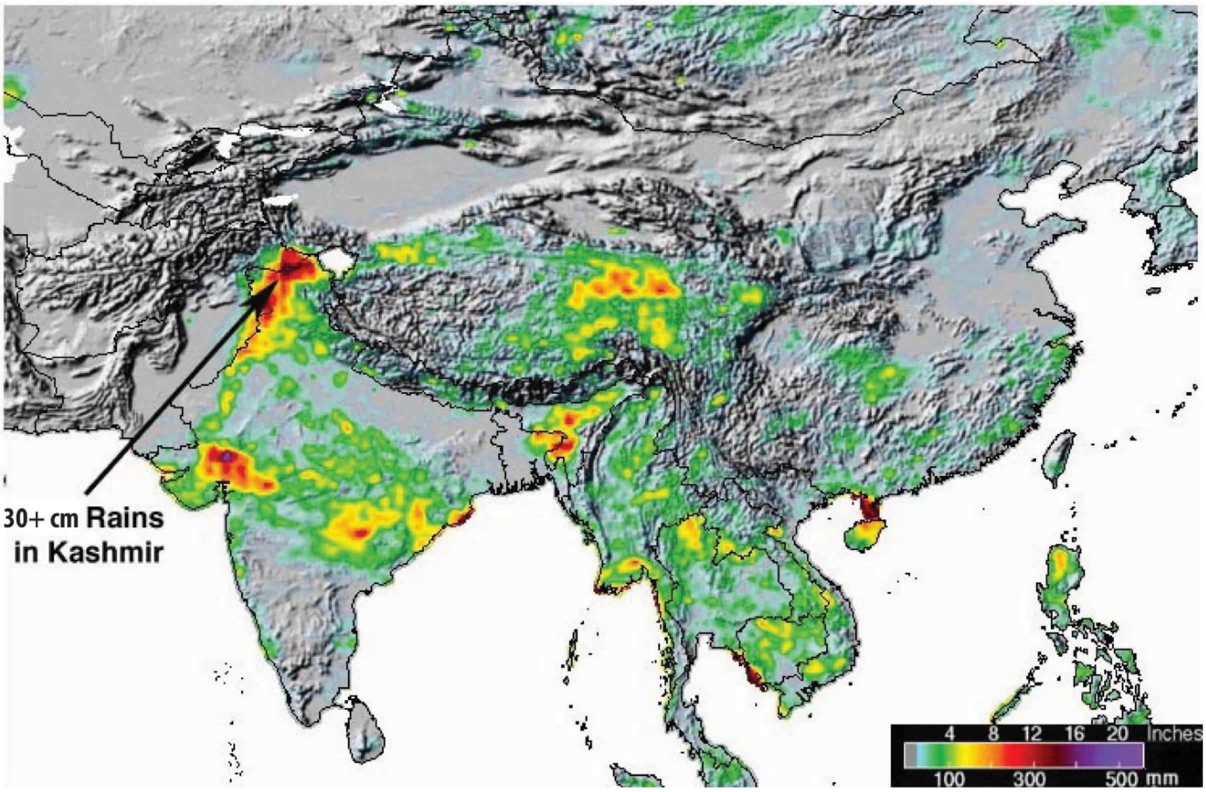

Шакли 5.4: Андозагирии борандагӣ TR MM нишон медиҳад, ки селоб да кучо рух медиҳад. Ин тасвир нишон медиҳад, ки дар септембери 2014 356 милимитр борон дар имтидоди сарҳадоти Ҳинд-Покистон, ки дар Кашмир борид, боиси селобҳои азим шуданд. Ин борандагӣ натиҷаи фишори пойин, мунсуни қумӣ дар минтақа буд. Айни мавзӯъ дар Афғонистон рух дод. Борандагии зиёд дар куҷо аст?

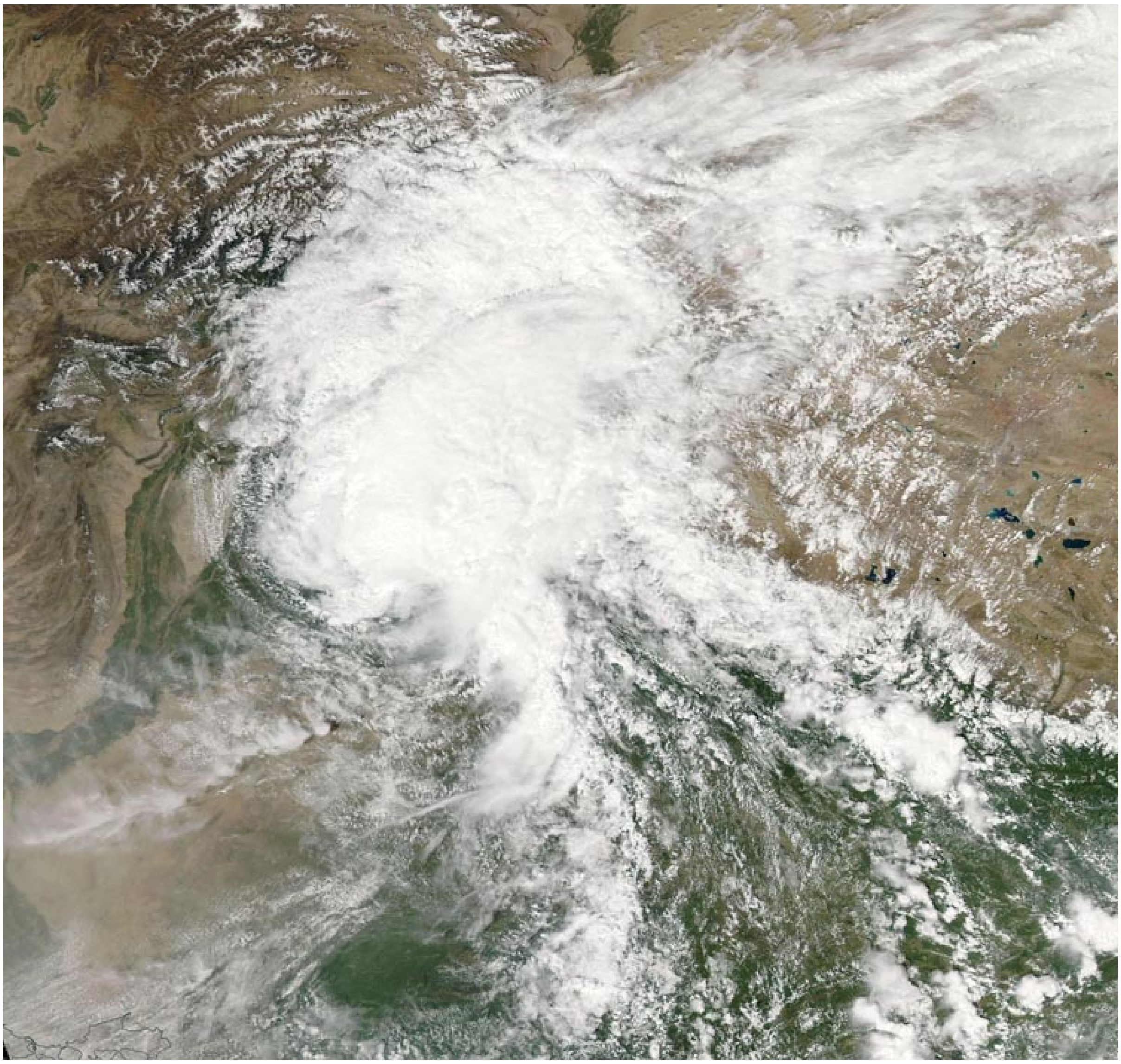

Шакли 5.5: Тасвири қамари маснуъӣ MODIS борони тӯфонӣ фишори пойини минсун дар септембери 2014. Афғонистон дар қисмати болоӣ ба самти чапи тасвир, ки аз Спинғар то водии Ҷалолобод имтидод дорад.ҳавзаи кобул то дарёи Омӯ.Ҷаҳилҳои Тибет ба самти рост ва Ҳинд зери абр дар дар соҳаи пойини рост аст. Шумо метавонед, ки қисмати сифлии дарёи ва соҳили Балуҷистонро дарёб кунед?

- Соҳаи фишори пойин дар ҷойҳое ҳастанд, ки тӯфон ва борандагӣ дар он рух медиҳад. ITCZ шароити мутавассити тӯфон ва борандагӣ дар тобистон аст вонамуд месозад. Умдатан дар Афғонистон дар ҷанӯбу шарқи Афғонистон рух медиҳад(шакли 5.6).

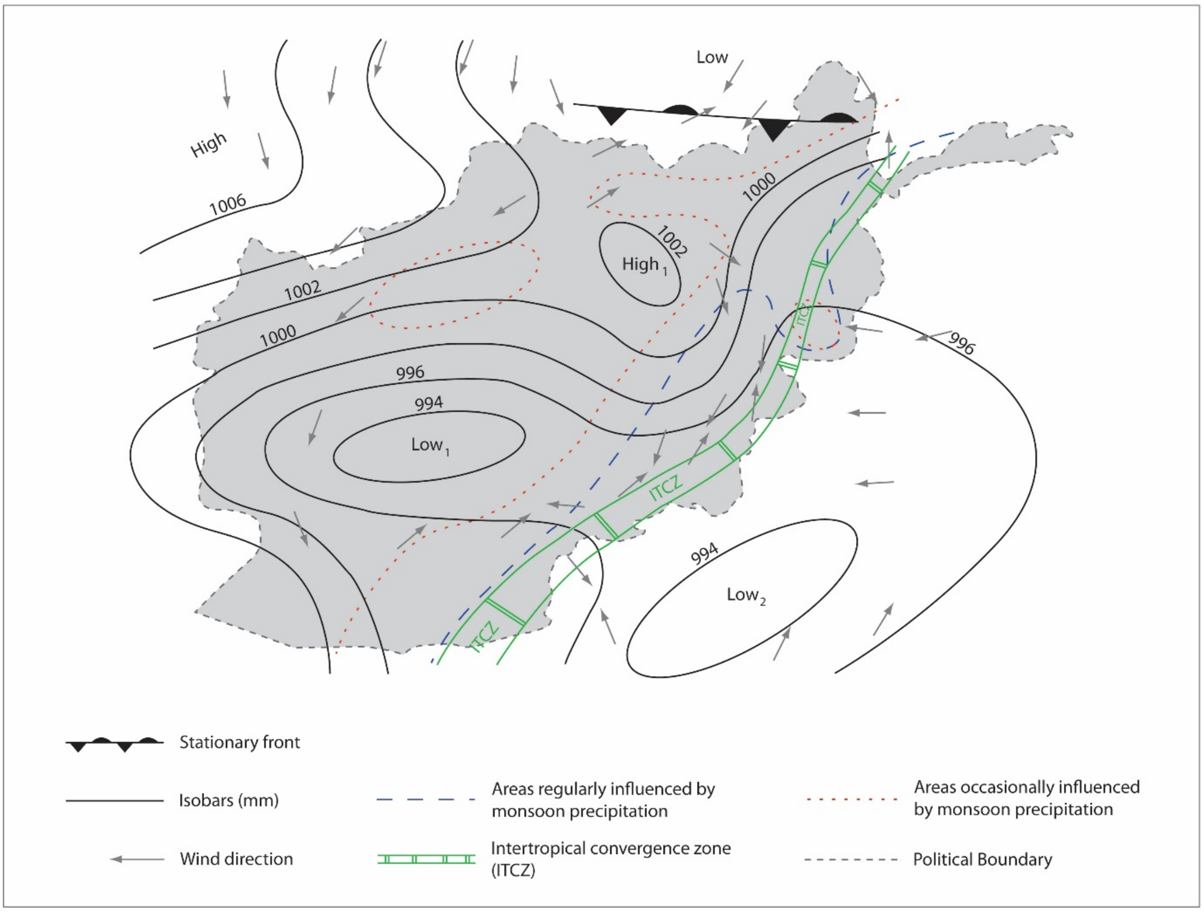

Шакли 5.6: Нақшаи оби Афғонистон дар тобистон мавқеияти муттавасити фишори пойин (IICZ)- ро нишон медиҳад.Вақте ки борандагии мунсун ба Афғонистон ворид шавад, кадом ду мавзуъ рух медиҳад?

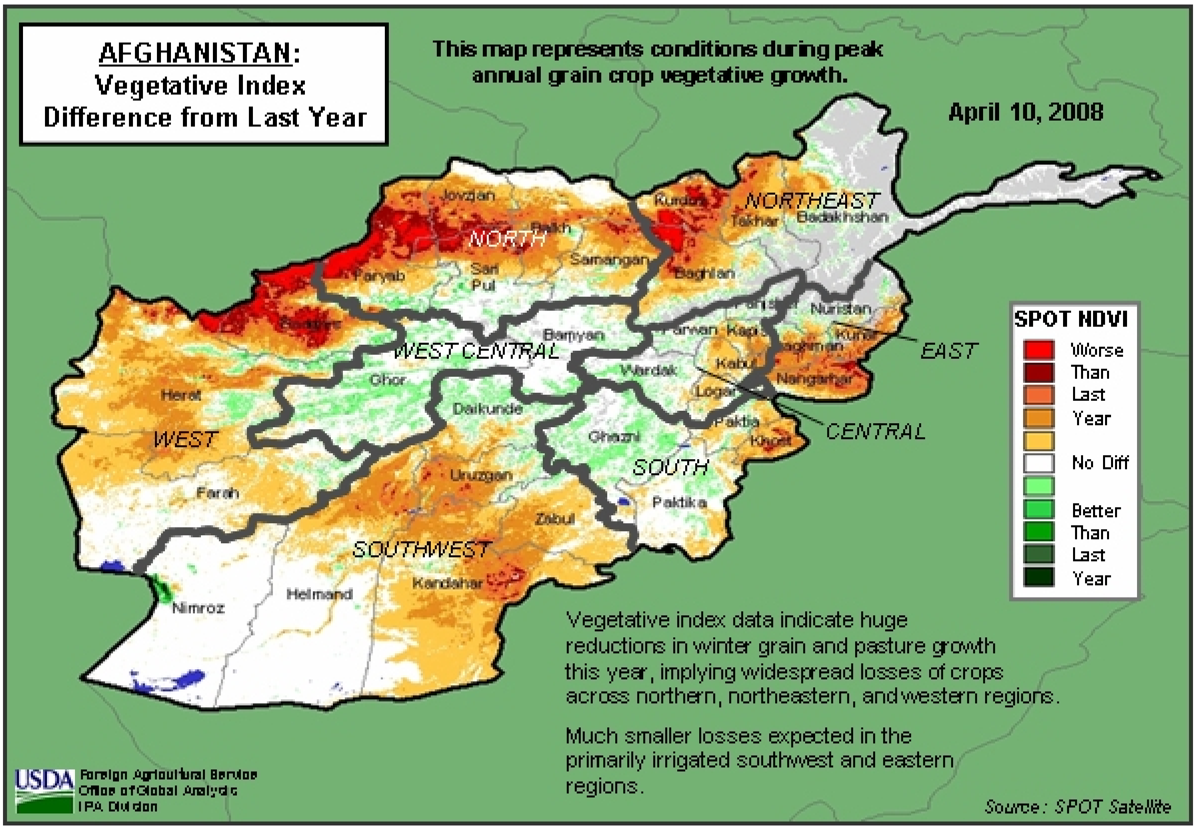

Шакли 5.7: Нақшаи Афғонистон дар соли 2008 индекси сабзиҷотро нишон медиҳад, ки аз тасвири қамари маснуъӣ сохта шудааст. Агар онро ба ба соли 2007 муқоиса кунад, дар куҷо барои зироат харобтарин проблем вуҷуд дорад?